

Globalizacja i regionalizacja stosunków międzynarodowych

WY 1:

Istota regionalizacji
stosunków międzynarodowych

Region – według „Słownika języka polskiego” – to „wydzielony, stosunkowo jednorodny obszar odróżniający się od terenów przyległych określonymi cechami naturalnymi lub nabytymi”.

Pojęcie stosowane przede wszystkim w geografii (fizycznej, ekonomicznej, politycznej), w ekonomii i naukach prawnych.

Region międzynarodowy obejmuje obszar co najmniej dwóch państw.

Czynniki regionotwórcze

1. Baza przestrzenna: więź geograficzna (bliskość położenia, przyleganie, zwartość terytorialna);
2. Czynniki pozageograficzne:
 - świadomość zbiorowa;
 - wspólne doświadczenia historyczne;
 - wspólne więzi kulturowe i społeczne;
 - wspólnota interesów ekonomicznych;
 - współzależność bezpieczeństwa członków;
 - instytucjonalizacja stosunków;
 - zewnętrzne uznanie wyodrębnionego obszaru.

Regionalizacja

Postrzeganie
zewewnętrzne

Region

Regionalizm

Poczucie odrębności i
wspólnoty (oddolne)

Etapy regionalizmu

[wg Edwarda Haliżaka]:

1. pojawienie się świadomości regionalnej wśród elit i warstw społecznych państw sąsiadujących w danym regionie;
2. ujawnienie się wspólnych potrzeb i interesów społeczeństw;
3. formalizacja i instytucjonalizacja wzajemnych oddziaływań;
4. integracja państw regionu.

Generacje regionalizmu

[L. van Langenhove, I. Torta, A.-C. Costea]

- I. regionalna integracja ekonomiczna** - przekształcanie autonomicznych gospodarek narodowych w większy organizm – międzynarodowy region ekonomiczny.
- II. tzw. „nowy regionalizm”** - rozszerzenie integracji gospodarczej o elementy pozaekonomiczne, takie jak bezpieczeństwo czy sprawy sprawiedliwości.
- III. formalizacja i instytucjonalizacja** – podejmowanie jednolitych działań zewnętrznych, podpisywanie porozumień i traktatów międzynarodowych, angażowanie się w sprawy międzynarodowe na poziomie globalnym.

Poziomy regionalności (*regioness*)

[F. Söderbaum, R. Tavares]

Regionalna:

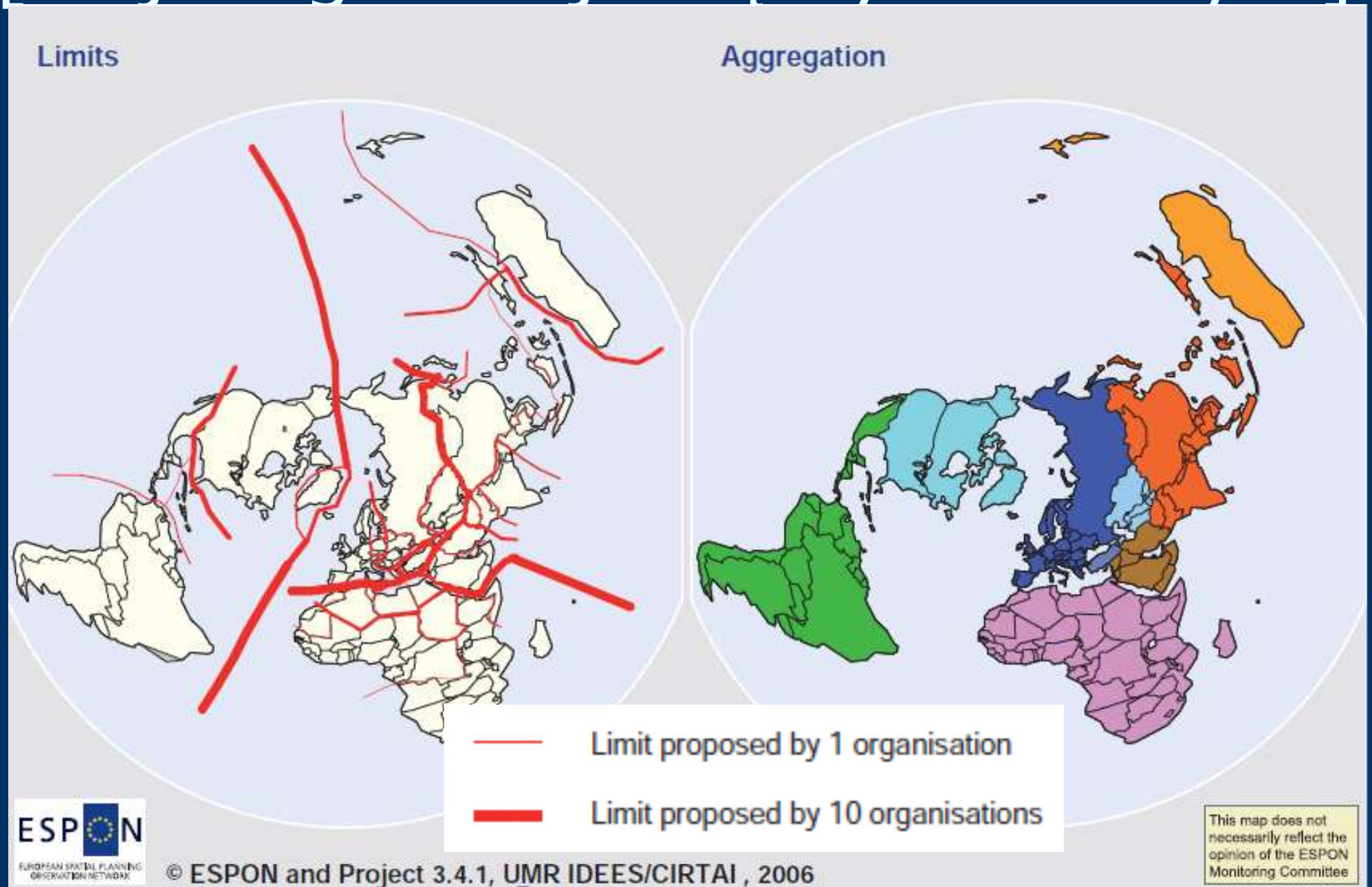
- przestrzeń (*space*),
- kompleks (*complex*),
- społeczność (*society*),
- wspólnota (*community*),
- zinstytucjonalizowana przestrzeń polityki (*institutionalised polity*).

Przejawy regionalizmu

- powstawanie bardziej ujednoliconych i zintegrowanych pod różnymi względami i na różnej podstawie wspólnot międzynarodowych (regionów międzynarodowych) w ramach uniwersalnej społeczności międzynarodowej suwerennych państw;
- wytwarzanie przez regiony międzynarodowe partykularnych zasad, norm i instytucji prawnych, odmiennych od zasad powszechnego prawa międzynarodowego;
- powoływanie do życia szczególnych struktur organizacyjnych, służących zapewnieniu pokoju i bezpieczeństwa, pokojowego regulowania sporów itp. (tzw. układy i organizacje regionalne).

Regionalizacja świata

[wizja organizacji międzynarodowych]

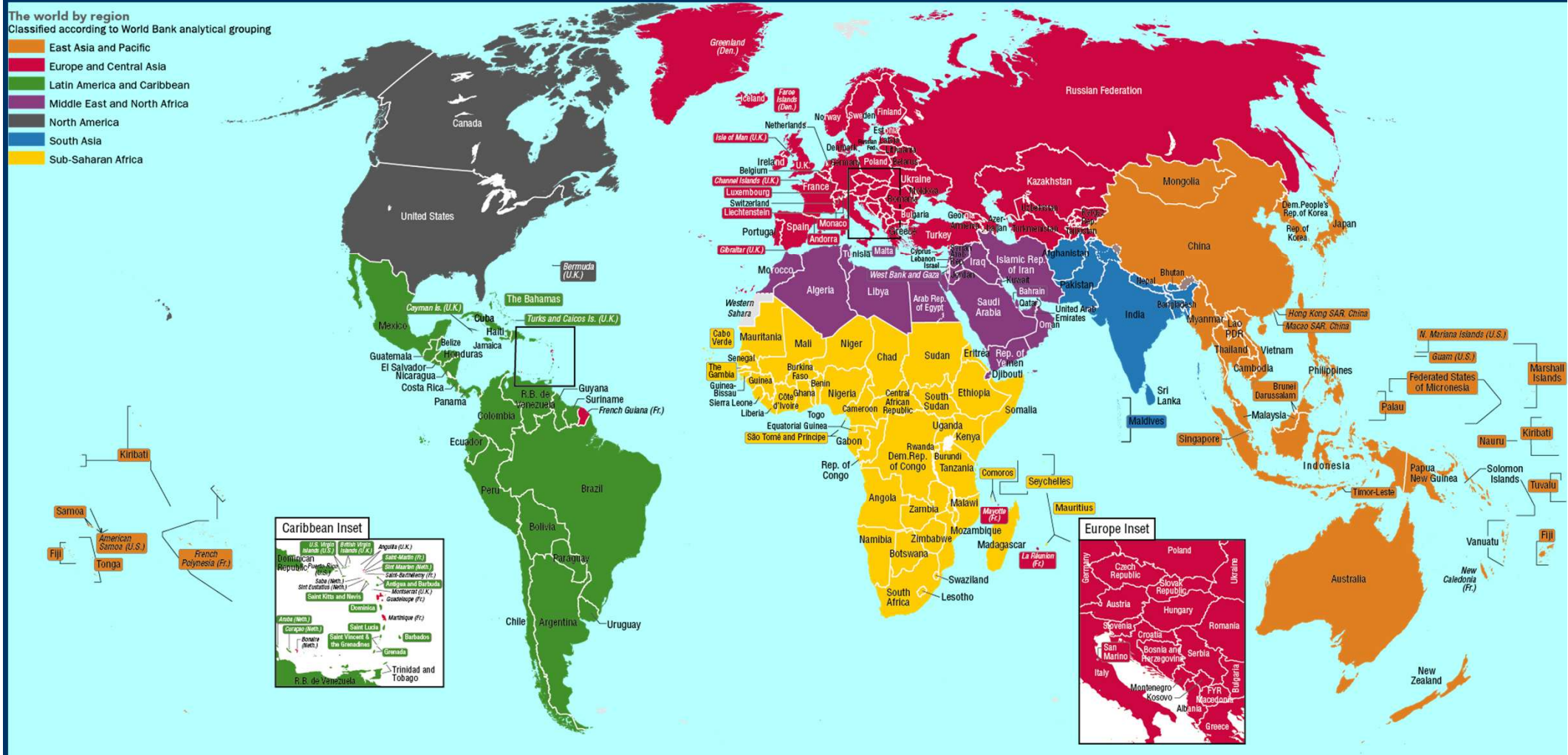

Regionalizacja świata – Bank Światowy

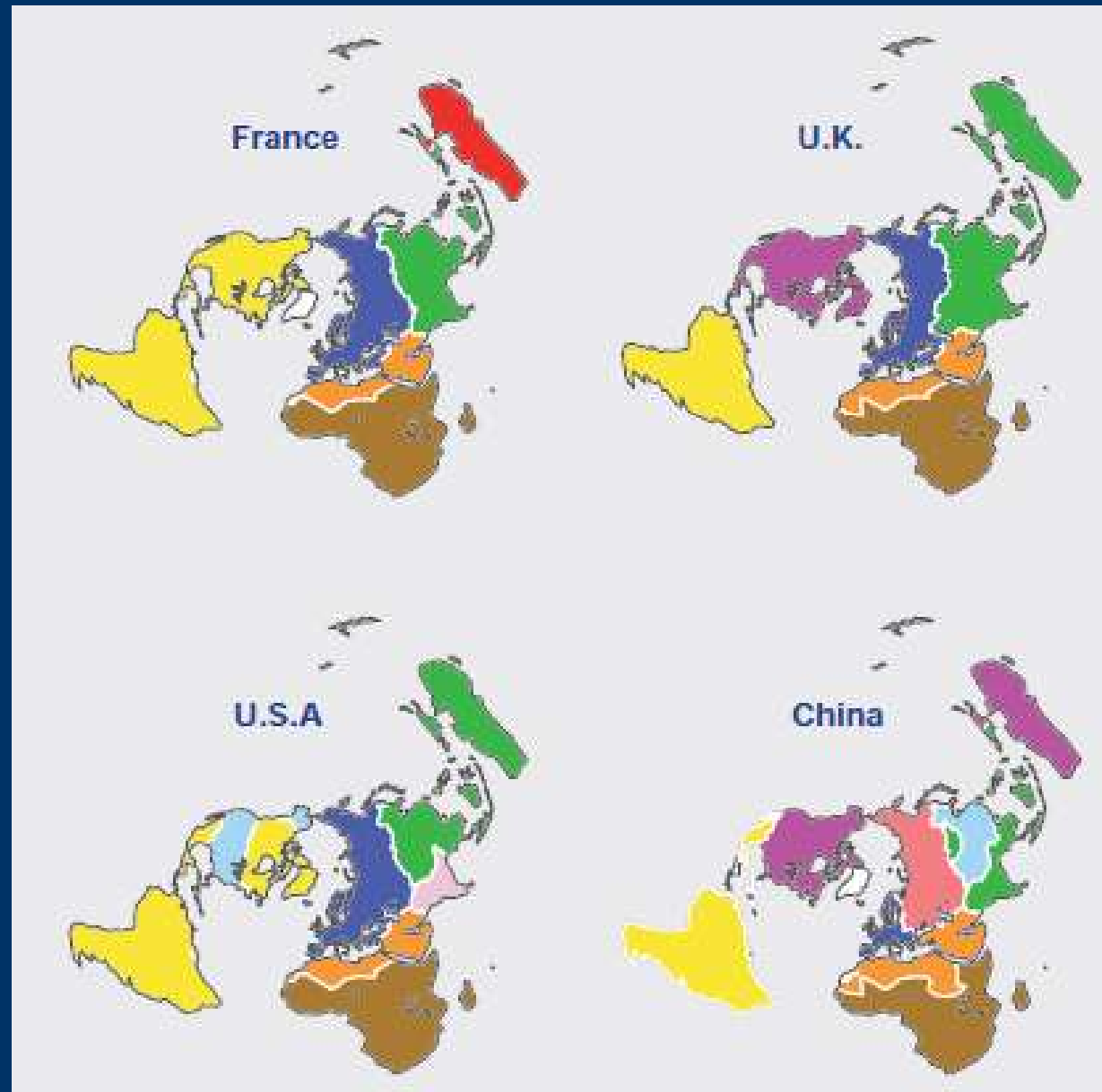
The world by region

Classified according to World Bank analytical grouping

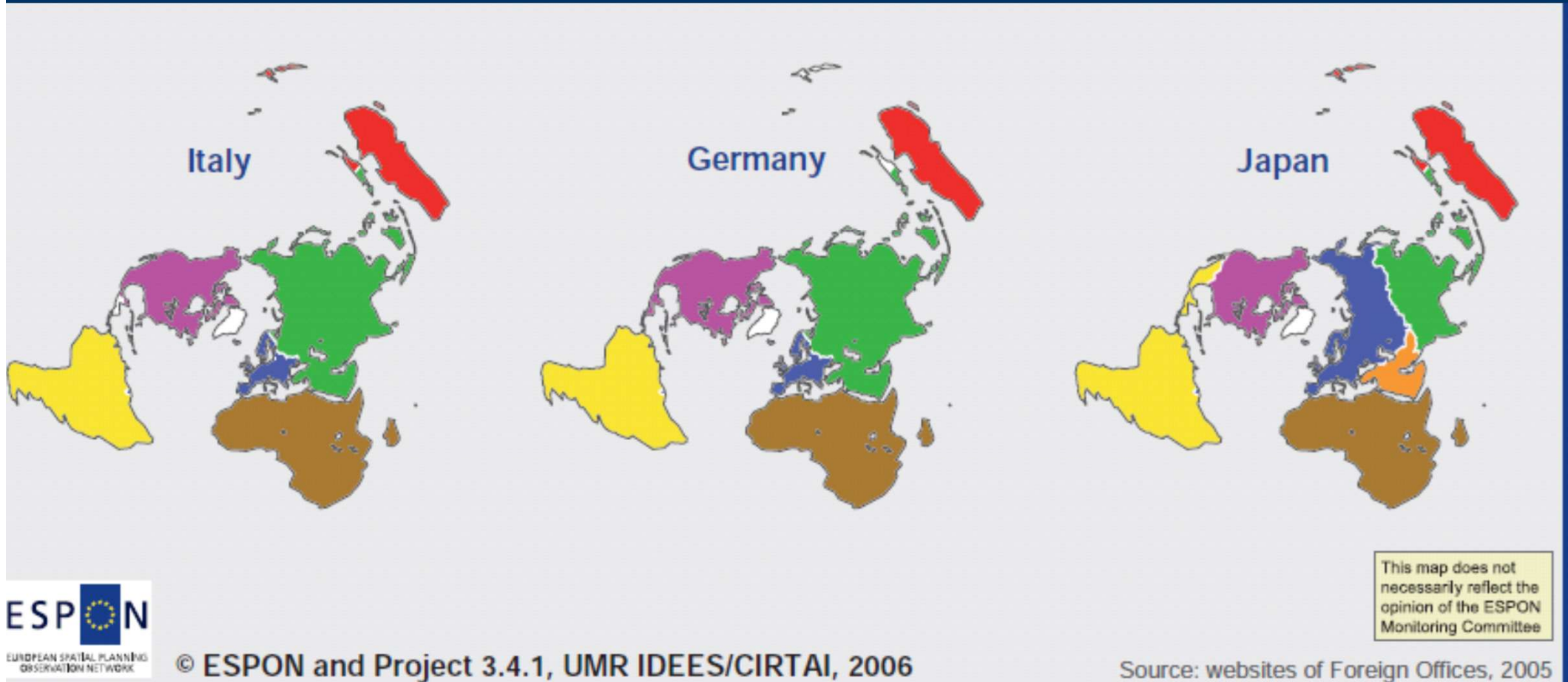
- East Asia and Pacific
- Europe and Central Asia
- Latin America and Caribbean
- Middle East and North Africa
- North America
- South Asia
- Sub-Saharan Africa

Regionalizacja świata wg ministerstw spraw zagranicznych (1)

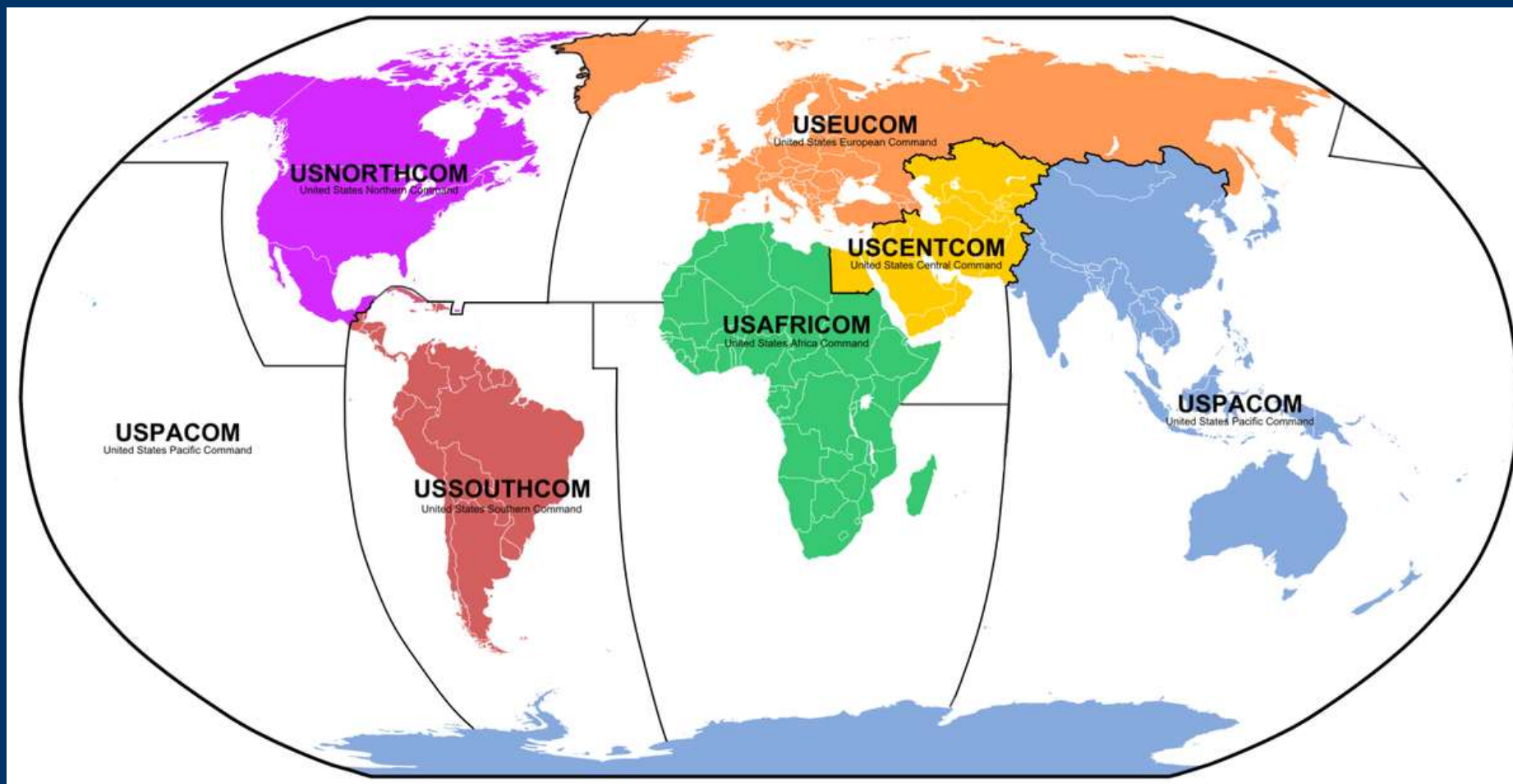
Regionalizacja świata wg ministerstw spraw zagranicznych (2)

Organizacja MSZ – departamenty regionalne

- Afryki, Bliskiego Wschodu i Ameryki Łacińskiej
- Ameryki Północnej
- Azji i Pacyfiku
- Polityki europejskiej
- Wschodni

Obszary geograficzne odpowiedzialności lądowych dowództw bojowych armii USA

WUTS (World Unified Territorial System)

WUTS 0 (1 unit)

świat

WUTS 1 (3 units)

regiony „globalne”

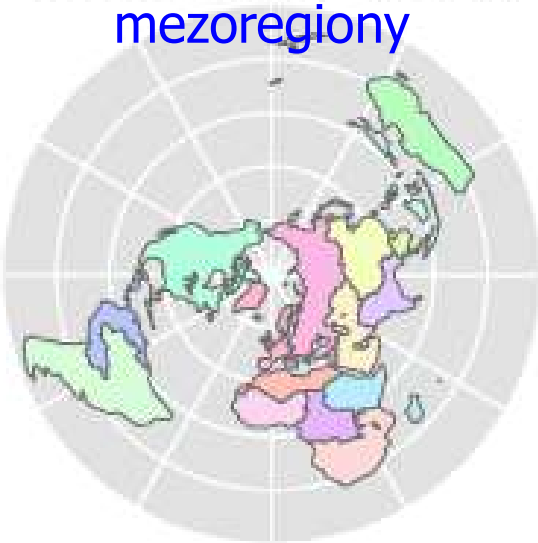
WUTS 2 (7 units)

makroregiony

WUTS 3 (17 units)

mezoregiony

WUTS 4 (37 units)

mikroregiony

WUTS 5 (168 units)

państwa

Typy regionów – kryterium przestrzenne

- kontynentalne – Eurazja (lub oddzielne Europa i Azja), Afryka, Ameryka (lub oddzielne Ameryka Północna i Ameryka Południowa);
- subkontynentalne, obejmujące znaczne części kontynentu – np. Europa Zachodnia, Afryka Subsaharyjska; Ameryka Łacińska...
- fragmenty kontynentów – np. Azja Zachodnia, Europa Południowo-Wschodnia, Ameryka Środkowa...
- regiony utworzone przez państwa przylegające do określonego akwenu (morze, ocean) – np. Arktyka, Karaiby, region Morza Bałtyckiego, Morza Śródziemnego, Azji i Pacyfiku...

Typy regionów – kryterium dominującej płaszczyzny więzi

1. fizycznogeograficzne (przyrodnicze, fizyczne);
2. funkcjonalne:
 - a) społeczno-kulturowe;
 - b) ekonomiczne;
 - c) polityczne.

1 + 2(a,b,c) = uniwersalne

Typy regionów – kryterium poziomu rozwoju więzi

- **Potencjalne** – widoczne są dopiero elementy załączkowe dla późniejszego powstania regionu (baza geograficzna);
- **Powstające** – występują cechy o charakterze najbardziej podstawowym, a inne w formie załączkowej;
- **Dojrzałe** – charakteryzują się występowaniem wszystkich powiązań regionotwórczych, oddziałujących z różnym nasileniem;
- **Zanikające** – poziom więzi pomiędzy państwami danego regionu ulega osłabieniu i w konsekwencji zerwaniu.

Koncepcje teoretyczne i podejścia badawcze

- **historyczne**, traktujące regionalizm jako etap rozwoju społeczności międzynarodowej w kierunku globalizmu;
- **formalnoprawne**, których głównym przedmiotem zainteresowania są porozumienia regionalne;
- **integracyjne**, badające procesy regionalnej integracji gospodarczej i politycznej;
- **systemowe**, operujące kategorią „subsystemu regionalnego”.